

“ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਾਂ”

(22: 27, 28)

“ਮੈਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਗੁੱਸਾ ਸੀ!” ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਸੀ। ਰੋਮਾਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਕ੍ਰਿਸਟੀਨਾ ਬੁਨੀਆ ਬੁਖਾਰੇ ਦੀ ਗਲੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਸੈਲਫ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਕ ਲੇਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਰੋਮਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਭ ਬੀਮਾਰ, ਬੇਘਰ ਅਤੇ ਬੇਆਸੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ?”¹ ਉਹਨੇ ਰੋਮਾਨੀਆਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉੱਜਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਮਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ। ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਰੋਮਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਫ਼ਖਰ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਅਕਸਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣਾ ਇਕ ਬੇਹਤਰੀਨ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਭਾਵ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।²

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।³ ਸੀਲਾਸ ਨੂੰ ਫਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਰੋਮੀ ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਂਤ ਮਾਰ ਕੇ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਲਾ, ਓਹ ਸਾਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸਗੋਂ ਓਹ ਆਪੇ ਆਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲੈ ਚੱਲਣ” (16:37)।

ਤਦ ਪਿਆਦਿਆਂ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸੁਣਿਆ ਜੋ ਇਹ ਰੋਮੀ ਹਨ ਤਾਂ ਡਰ ਗਏ। ਅਤੇ ਆਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ (16:38, 39)।

ਜਦ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਇਕ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੌਲਸ “ਨੂੰ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਪਰਤਾਓ” (22:24ਅ), ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ: “ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰੋਮੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰੋ?” (22:25ਅ)। ਪੌਲਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ:

ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ, ਤੂੰ ਰੋਮੀ ਹੈਂ? ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਹਾਂ ਜੀ। ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕੇ ਇਹ ਮਰਾਤਬਾ ਪਾਇਆ। ਪੌਲੁਸ ਬੋਲਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਜੰਮਿਆ (22:27, 28)।⁵

ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। '... ਸਰਦਾਰ ਭੀ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਭਈ ਉਹ ਰੋਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਡਰ ਗਿਆ' (22:29ਅ)।

ਰਾਜਪਾਲ ਫ਼ੇਸਤੁਸ ਵੱਲੋਂ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਜੋ ਇਸ ਰਸੂਲ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਮਾੜਾ ਸੀ), ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ 'ਮੈਂ ਕੈਸਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ' (25:11ਬ) ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ।⁶

ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਮਸੀਹੀ ਦੇ ਹੱਕ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਸੂਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾਈ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕਦੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣੇ ਚਾਹਾਂਗੇ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਵਕਤ ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੋਮੀ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਓਸ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ 'ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਖਰਚ' ਕੀਤਾ ਸੀ (22:28ਓ)। ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਹ ਹੱਕ ਮਿਲਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੇ ...

ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ [ਰੋਮੀ] ਜਗਤ ਵਿਚ ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਬੜੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕ ਦਵਾਏ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੀ-ਕੀ ਸਨ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਐਨਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ... ਹਰ [ਰੋਮੀ] ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਸਰਮਨਾਕ ਸਜ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਡੰਡਿਆਂ ਜਾਂ ਚਾਬੁਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰਨਾ ਅਤੇ [ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ] ਸਲੀਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦਾਂ ਤਕ ਰਾਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਸੀ।⁷

ਇਕ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਕਈ ਹੱਕ, ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੱਗੇ ਇਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਦੱਈਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ (25:16) ਸਣੇ ਇਹ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹਦਾ ਨਿਆਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕੈਸਰ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ (25:10-12) ਸਮੇਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸੀ।⁸ ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਅਸੀਂ ਐਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੀ

ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਰ-ਦਰਾਡੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਕਿ ਮੈਂ [ਰੋਮੀ] ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਾਂ, ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਸਾਧਨ ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਢੇਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ।' 9 ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਮੈਂ ਕੈਸਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ [Caesarem appello]' ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਆਰ. ਬੀ. ਰਾਖਮ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ: 'ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ... ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਛੁਡਾ ਲਿਆ।' 10

ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਉਲਝਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16, 22 ਅਤੇ 25 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪੌਲੁਸ 'ਤੇ ਆਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਾਰੇ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ 'ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਰ ਖਾਧੀ' ਉਹਨੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, 'ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਕ ਘੱਟ ਚਾਲੀ ਕੋਰੜੇ ਖਾਧੇ, ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਖਾਧੀ' (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:23-25)। ਬੈਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ ਰੋਮੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕ ਢੰਗ ਸੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16:22, 23 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਫਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੈਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ; ਪਰ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋਰ ਪਈ ਮਾਰ ਨੂੰ ਲੂਕਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਪਈ ਮਾਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਏ ਸਾਂ ਕਿ 'ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਸਿਲਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ?' ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕੇ ਸਾਂ ਕਿ 'ਕੀ ਪਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾ ਪੁੱਜ ਸਕੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰੌਲਾ ਬਹੁਤ ਸੀ।' 11 ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਵਾਰ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਭਲਾ ਤਿੰਨ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਪੌਲੁਸ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਡੰਡ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਜੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਉਹਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ: ਅਧਿਆਇ 6 ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਕਲੀਸੀਆ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਉਲਟ ਅਸਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਤੁਸੀਂ ਸਗੋਂ ਕੁਨਿਆਓ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਲੈਂਦੇ? ਤੁਸੀਂ ਸਗੋਂ ਠਗਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ?' (ਆਇਤ 7ਅ)। ਅਧਿਆਇ 8 ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਲਗਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਹੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(ਆਇਤ 13)।¹² ਅਧਿਆਇ 9 ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਡਲੀ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਮੈਂ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਆਇਤਾਂ 1-23)।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਤਿਆਗਿਆ? ਆਓ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ: ਉਹਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਹਨੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਧਿਆਇ 16 ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਮੇਰੀ ਟਿੱਪਣੀ ਇਹ ਹੈ:

ਪੌਲਸ ਨੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ (ਰੋਮੀਆਂ 12: 17, 19)। ਇਹਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਆਪਣੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਸੀਹੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਢੀ ਕਿਉਂ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਇਆ, ਉਹਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਸੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਣੀਆਂ ਸਨ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:28-30)।¹³

ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਕੋਝਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ:

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 21 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਹਨੇ ਕਿਸੇ 'ਸ਼ਹੀਦ ਕੰਪਲੈਕਸ' ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 21:13; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:21, 23), ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੇਕਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।¹⁴

ਇਹਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੈਸਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪੌਲਸ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ (23:11)। ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ 'ਖੁਦਾ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ' - ਖੁਦਾ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਸਨ।¹⁵

ਇਕ ਪੇਚੀਦਾ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੈਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਸੁੱਖ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਭ ਸਬਕ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

(1) ਜੋ ਵੀ ਹੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਹਦੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ। ਕੁਝ ਹੱਕ 'ਕੁਦਰਤੀ' ਜਾਂ 'ਇਨਸਾਨੀ' ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿਚ ਜੀਵਨ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।¹⁶ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਿੱਲ ਆਫ਼ ਰਾਈਟਸ¹⁷ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਧਰਮ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਪੈਂਸ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।¹⁸ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਹੱਕ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ 'ਫ਼ੋਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਹੱਕ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।¹⁹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਫ਼ਰਾਂਸ ਸਹਿਤ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿੱਲ ਆਫ਼ ਰਾਈਟਸ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੱਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ, ਪਰ ਜੋ ਹੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ।²⁰

(2) ਪੌਲਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਜਦ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਮੁਤਾਬਕ ਮਸੀਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।²¹

(3) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਲਓ।' ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਖੋਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾ-ਹਿਲਾ ਕੇ ਪੁਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, 'ਮੈਨੂੰ ਓਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਧਰ ਜਾਵੇ!' ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾ-ਹਿਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ, 'ਮੈਨੂੰ ਉਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ।' ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਕਲੀਸੀਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਿਆਗ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ

ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਹੱਕ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਨਿਚੋੜ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ *pay*, *pray* ਅਤੇ *obey* ਯਾਨੀ ਅਦਾ ਕਰੋ, ਦੁਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ

ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਸਾਨੂੰ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੱਤੀ 22: 17-21 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਰੋਮੀਆਂ 13:6, 7 ਵਿਚ ਫੇਰ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। (2) ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2: 1, 2)। (3) ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।²² ਪੌਲਸ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸਿੱਖਿਆ [ਰੋਮੀਆਂ 13: 1-5 ਵਿਚ] ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪਤਰਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੋ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ... ਭਾਵੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ... ਕਿਉਂ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਉਂ ਹੈ ...' (1 ਪਤਰਸ 2: 13-15)²³

ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਸਾਡੀ ਅਹਿਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣੀਏ। ਸਥਾਨਕ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਬਾਰੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕੀ ਤੂੰ ਹਾਕਮ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ? ਤਾਂ ਭਲਾ ਕਰ ਫੇਰ ਉਹਦੀ ਵੱਲੋਂ ਤੇਰੀ ਸੋਭਾ ਹੋਵੇਗੀ' (ਰੋਮੀਆਂ 13: 3)। ਪਤਰਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:

ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੋ, ... ਉਹ ਉਸਦੇ ਘੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਭਈ ... ਸੁਕਰਮੀਆਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਕਰਨ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੁਕਰਮ ਕਰਕੇ ਮੂਰਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ (1 ਪਤਰਸ 2: 13-15)।

ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋ ਕੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਹੇ ਭਰਾਵੋ, ਮੈਂ ਅੱਜੇ ਤੀਕ ਪੂਰੀ ਨੇਕਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ' (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23: 1ਅ)। ਮੂਲ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਕ ਖੁਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ ਨਾਲ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।'²⁴ ਉਹ ਪੌਲਸ ਦੇ ਰੋਮੀ, ਤਰਸੁਸੀ (21: 39) ਜਾਂ ਯਹੂਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਦੇ, ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਇੱਛਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਭਾਵ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ (2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 3: 10), ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 5: 8), ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾਉਣਾ (ਅਫਸੀਆਂ 5: 22-6: 4), ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ (ਰੋਮੀਆਂ 12: 18) ਆਦਿ। ਕਿਸੇ ਮਸੀਹੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਧਰਮੀ ਹੋਣਾ ਹੈ (ਕਹਾਉਤਾਂ 14: 34)!²⁵

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਬਣਾਈ। ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਆਪ ਖੁਦਾ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਨ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਗਾ ਮਸੀਹੀ ਚੰਗਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰ

ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ‘‘ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।’’ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰੋਗੇ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਰਗ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਨਾ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿੰਨੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ!²⁶ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕ ਰੋਮੀ ਬਸਤੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ‘‘ਅਸੀਂ ਸਵਰਗ ਦੀ ਪਰਜਾ ਹਾਂ ਜਿੱਥੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਮੁਕਤੀਦਾਤੇ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:20)। ਅਫ਼ਸਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ ‘‘ਤੁਸੀਂ ... ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਤਨੀ ... ਹੋ’’ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:19)। ਅਸੀਂ ‘‘ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਓਪਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ’’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:13) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਡੇ ‘‘ਨਾਂਅ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ’’ (ਲੂਕਾ 10:20ਏ; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:23; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 13:8; 20:12, 15; 21:27 ਵੀ ਵੇਖੋ)।

ਸਵਰਗੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇਣਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਿਆ ਹੈ (ਮੱਤੀ 6:9)। ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਿਆ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 8:6; 2 ਪਤਰਸ 1:4)। ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਿਆ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:3)। ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ‘‘ਉੱਤਮ ਅਰਥਾਤ ਸਵਰਗੀ ਦੇਸ਼’’ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:16ਓ; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 13:14 ਵੀ ਵੇਖੋ)।

ਸਾਡੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਬੜਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ‘‘ਸਵਰਗ ਦੀ ਪਰਜਾ’’ ਹਨ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:20ਓ), ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ‘‘ਤੁਸੀਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਯੋਗ ਚਾਲ ਚੱਲੋ’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:27ਓ)। ਮੂਲ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰਹੋ’’ (ਬਰਕਲੇ ਵਰਜਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ)²⁷ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈਣਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 17:11), ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਪਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣਾ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:3, 4), ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:25) ਅਤੇ ਬੁਰਾਈ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 6:12)²⁸

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਚੁਣਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਸਵਰਗ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਚੁਣਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੈਸਲਾ ਤੁਸਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਵਰਗ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ,²⁹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਵਚਨ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:38) ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬਕੀ ਲੈ ਕੇ ‘‘ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਜਨਮ’’ ਲੈ ਲਓ (ਯੂਹੰਨਾ 3:3)। ਯਿਸੂ ਆਖਦਾ ਹੈ, ‘‘ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਜੇਕਰ ਜਲ ਅਰ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਨਾ ਜੰਮੇ ਤਾਂ

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ'' (ਯੂਹੰਨਾ 3:5)।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ 'ਉਤਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਰਹੋ ਜਿੱਥੇ ਮਸੀਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਤਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਚਿੱਤ ਲਾਓ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਹਨ'' (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3: 1ਅ, 2)। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋ ਪਰ ਚੰਗੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ 'ਚੇਤੇ ਕਰ ਜੋ ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਡਿੱਗਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਤੋਬਾ ਕਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ! ...'' (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 2:5; ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:22)।

ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਜਾਓ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ!

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਕ੍ਰਿਸਟੀਨਾ ਬੁਨੀਆ, ਬ੍ਰਾਸੋਵ, ਰੋਮਾਨੀਆ ਵਿਚ 30 ਜੁਲਾਈ 1994 ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਇੰਟਰਵਿਊ।
²'ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣਾ' ਜਾਂ 'ਨਾਗਰਿਕਤਾ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸਭ ਸ਼ਬਦ 'ਨਗਰ' ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *polis* ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। (ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ 'ਸਿਟੀਜ਼ਨ' 'ਸਿਟੀ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।)
³ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 2' ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
⁴ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 4' ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16:35-40 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।
⁵ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 5' ਦੇ ਪਾਠ 'ਉਜ਼ਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ' ਪਾਠ ਦੀਆਂ 44 ਅਤੇ 45 ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਹਿਤ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 22:24-29 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।
⁶ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 5' ਦੇ 'ਦੁਹਰਾਉ ਜਾਂ ਯਾਦ ਦਹਾਨੀ?' ਪਾਠ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 25:10-12 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।
⁷ਜੀ. ਐਚ. ਟਰੇਵਰ 'ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ,' *ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਾਈਬਲ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ*, ਸੰਪਾਦਕ ਜੇਮਸ ਔਰ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1960), 1:661.
⁸ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਲੋਕ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
⁹ਜੇ.ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ, *ਨਿਊ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਐਕਟਸ ਆਫ ਅਪੋਸਟਲਜ਼*, ਅੰਕ 2 (ਡਿਲਾਈਟ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਗੌਸਪਲ ਲਾਈਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 221-22.
¹⁰ਆਰ.ਬੀ. ਰੈਕਹਮ, *ਦ ਐਕਟਸ ਆਫ ਅਪੋਸਟਲਜ਼*, 452.

¹¹ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 4' ਦੇ ਪਾਠ 'ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ' ਵਿਚ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੰਨਿਆ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਲਈ ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 4' ਦੇ ਪਾਠ 'ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ' ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ 30 ਵੇਖੋ।
¹²1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਦੇ 8 ਤੋਂ 10 ਅਧਿਆਇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਏ ਮਾਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਵਾਲਾ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬੜੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਾਲੀ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਕੱਢਣਾ ਔਖਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਾਸ ਮੂਰਤੀ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।
¹³ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 4' ਦੇ ਪਾਠ 'ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ' ਵਿਚ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।
¹⁴ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 5' ਦੇ ਪਾਠ 'ਉਜ਼ਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ' ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ 46 ਵੇਖੋ।
¹⁵ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ,

5' ਦੇ ਪਾਠ "ਦੁਹਰਾਉ ਜਾਂ ਯਾਦ ਦਹਾਨੀ? ਵਿਚ ਵੇਖੋ।" ¹⁶ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਾ ਹੱਕ ਖੁਸ਼ੀ ਪਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ¹⁷"ਬਿਲ ਆਫ਼ ਰਾਈਟਸ" ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਠ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਂਅ ਹੈ। ¹⁸ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਚਾਰ ਅਜ਼ਾਦੀਆਂ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ¹⁹ਇਹ ਹੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਸੋਧ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਡੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹੱਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹਨ: "ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵਜ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਦਾ" ਹੱਕ, "ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ" ਹੱਕ ਆਦਿ। ²⁰ਸੋਧ ਵਿਚ, ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹੱਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਮਕਸਦ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਰਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

²¹ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦਾ ਵੀ। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ²²ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਪਵਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 5:29)। ²³ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ "ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 1" ਦੇ ਪਾਠ 15 ਵਿਚ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ²⁴"ਰਿਹਾ" ਯੂਨਾਨੀ ਦੇ *polis* ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ। ਉੱਪਰ ਟਿੱਪਣੀ 2 ਵੇਖੋ। ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ "ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 5" ਦੇ ਪਾਠ "ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਠੁਕਰਾਇਆ ਗਿਆ" ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23: 1 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ²⁵ਅਹਿਮ ਮਸੀਹੀ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ²⁶ਜੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਆਖ਼ਰੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਹੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨਾ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵਰਗੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ!" ²⁷"ਚਾਲ ਚੱਲੋ" ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *polis* ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਟਿੱਪਣੀ 2)। ²⁸ਸਵਰਗੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ²⁹ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ "ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 1" ਵਿਚ 106 ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ "ਰਾਜ/ਕਲੀਸੀਆ ਕਾਇਮ ਹੋਣਾ" 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਲੇਖ ਵੇਖੋ।